

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

2. De modo olim eligendi Episcopus. Ex p. 10. tr. 1. res. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

TRACTATUS IX.
 HISTORICO - THEOLOGICVS,
 DE
 PRISCO MORE
 ELIGENDI EPISCOPOS,
 contra quosdam Pseudo-Sorbonistas.

RESOLVTIO PRIMA.

De iure diuino Electionem Episcoporum ad Summum Pontificem pertinere, probatur. Ex part. 10. tit. 1. Refol. etiam 1.

ERTVM est, quod de iure diuino electio Episcopi, neque ad Clerum, neque ad Populum, sed ad Romanum Pontificem spectat; cum enim inter grauissima Ecclesie negotia, quæ ad supremum Ecclesie Vniuersalis Pastorem, Iure diuino referri debent, Episcoporum electio censeatur, hinc perspicuum est, ad Romanum Pontificem, qui Ecclesie Ordinarius est Pastor, Episcoporum electiones spectare: Soli enim Petro, non Clero, aut Populo à Christo dictum fuisse *Pasce oues meas*: atque eidem Ecclesiam committam esse nouimus, vt inde colligeremus, eorum electionem, qui in partem sollicitudinis vocantur, ad ipsum quoque Iure diuino pertinere: Itaque, quod Episcoporum electiones absque Romani Pontificis autoritate fieri nequeant, patet per communem illam Scripturam, atque Ecclesie doctrinam, qua Petro, ac ipsius Successori Romano Pontifici, totius Ecclesie administrationis summam, à Christo collatam esse non ignoramus: Quo fit, vt grauissima quæque Ecclesie negotia, inter quæ Episcoporum ordinationes collocari solent; absque Romano Pontifice peragi nequeant; vt testatur Alexander I. *Epist. 1.* his verbis: *Relatum est ad huius Sanctæ & Apostolicæ Sedis Apicem, cui summam dispositionem Ecclesiarum, & omnia negotia Ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad Caput ipso dicente: Tu es Petrus, & super te.* Quod etiam confirmat Concilium Nicænū 1. *Can. 2.* Id quoque præclare affirmant Nicolaus I. *Epistol. ad Lotharium*, in qua illum deterreret, ne inconsulto Romano Pontifice Episcopum in Treuerensi Vrbe, & Agrippinæ Colonie ordinari permitat. Gregor in *Regest. lib. 2. Epist. 19.* vbi mandat his verbis: *Episcopus, dum fuerit postulatus, cum solemnitate decreti, subscriptionibus omnium roborati, & dilectionis tuæ testimonio literarum ad nos sacrandus occurrat.* Id tandem clarissime testatur *lib. 6. Ind. 11. Epist. 30.* ita ad Ioannem Subdiaconum scribens: *Quanto Apostolica Sedes, Deo auctore, cunctis prælata esse constat Ecclesiis, anto, & inter multiplices curas, & illa nos valde sollicitat, vbi ad conseruandum Antistitem nostrum expectat arbitrium*

2. Dicendum est igitur, cum post acceptum Spiritum Sanctum Apostoli in omnem terram ad Euangelium prædicandum missi fuissent; constituebant per singulas ciuitates Episcopos, qui, quasi modo genitis infantibus Christi Fidelibus, lac præberent, illisque regerent, atque gubernarent. Verum iis Episcopis, qui immediatè ab Apostolis creati fuerant, vita functis; deinceps ius, consuetudine eligendorum Episcoporum Iure diuino deuoluta est ad Summum Pontificem, qui totius Christianæ Reipublicæ & Ecclesie clauum tenebat: At verò fera Imperatorum læuente tunc persecutione, locorum urgente distantia; Summis Pontificibus inter antra, & specus latitantibus, singulorum electiones Episcoporum à Summo Pontifice fieri haud facile, tutoque permittebantur: ideo Summus Pontifex huiusmodi electionis facultatem, Clero, Populo, propinquis item Episcopis relinquebat, atque perinde ac si à se ipso peracta fuissent, approbat. Et hæc omnia docent communiter Authores Catholici, quorum nomina possem hic vsque ad satietatem adducere.

RESOL. II.

De modo olim eligendi Episcopos. Ex part. 10. tract. 1. Ref. etiam 2.

§. 1. **D**Efuncto Episcopo alicuius Ecclesie, admonebatur Metropolitanus, vt Visitatorem Episcopum aliquem ex suis Suffraganeis mitteret, qui futuræ electioni præset; Populum & Clerum conuocaret, hortaretur, & doceret, quid in electione obseruandum. Vocatur autem non tantum Clerus Ecclesie Matricis, sed etiam aliarum ciuitatis Paræciarum, imò & aliquando ex aliis Ecclesiis extra ciuitatem: Itemque de Monasteriis quidam seligebantur. Post omnium vota, & suffragia perquisita, componebatur Decretum electionis, quod communi omnium subscriptionum roboratum ad Metropolitanum mittebatur, à quo & confirmatio, consecratio, siue benedictio ordinandi postulanda erat; qui postea in formam electionis, & electi personam sedulo inquirebat; & eam demum confirmabat. Deinde in præsentia, tam eligentium, quam Episcoporum Comprovincialium, examinabatur. Quod si idoneus repetebatur; ante consecrationem Metropolitanum suo, professionem tradere tenebant, quæ fidei suæ declarationem, & subiectionem;

& obedientiam Metropolitanæ Sedi continebat, secundum sacros Canones Conciliorum, & Decreta Apostolicæ Sedis ex sacris Canonibus, & legibus, quibus authoritas Metropolitanorum se licet constituta est. Tertio profitebatur, se servaturum quædam documenta ex sacris Conciliorum placitis excerpta, quæ ad officium Episcopi ritè adimplendum pertinebant; & secundum Ecclesiasticum morem ab omnibus Episcopis Comprovincialibus subscripta, tradi solebant. Postremò, his omnibus peractis consecratur. Post consecrationem, ordinatores, ne obscuritas dubiæ ordinationis incurreret; Canonicas literas dabant ordinato ad Clerum, & Plebem, à quibus electus fuerat: quibus litteris omnis ordo rite gestæ continebatur: subscriptionibus omnibus ordinatorum firmabatur: & dies simul, & Consul adscribendus erat ex Concilio Milevitano. Quæ hæcenus diximus, pluribus confirmantur in tom. 2. Conciliorum Gallia part. 633. & seqq. & ex Ord. Romano in lib. de Diuin. offi. part. 1. part. 95. 96. & seqq. ibi, Incipit examinatio in ordinatione Episcopi, secundum Galorum Institutiones. Et explicat Albi, Flaccus in eod. lib. part. 2. pag. 72. & seqq. quibus omnibus adde nonisimè Franciscum Florentium in lib. 1. Decretalium tit. 6. fol. mibi. 127.

2. Non deseram etiam hic apponere verba eruditissimi Iacobi Pamelij in *Annot. ad Epist. S. Cypriani cap. 68. num. 2.* ubi sic ait: Non negamus itaque, veterem electionis Episcoporum ritum, quo Plebe præfente, immo & suffragiis Plebis eligi solent: Nam in Africa illum obseruatum constat ex electione Eradij, successoris D. Augustini, de qua extat. *Ep. eius 120.* in Græcia atate *Chrysost. ex lib. 3. de Sacerd. in Hispaniis ex hoc Cypriani loco, & ex Isidoro lib. 2. de officiis*: in Galliis *ex epist. Cælestini Papa II. Romæ ex iis, quæ supra diximus, epistola ad Antonianum*: ubique etiam alibi *ex epistola Leonis 87.* Et perdurasse eam consuetudinem ad Gregor. I. usque *ex eius epistolis, immo, & ad tempora usque Caroli & Ludouici Imperatorum ex 1. lib. Capitulorum eorundem* satis constat. Verum Plebi sola suffragia concessa, non electionem, quæ per subscriptionem fieri solet, perspicuum fit, in primis *ex Concilio Laod. Can. 12. & 13.* ubi prohibetur electio Episcoporum per Plebem fieri, & ex D. Hieronymo, qui *ep. ad Euergrum dicit*: Electionem Alexandrini Episcopi à Presbyteris fieri solere: deinde *ex dicta epist. Leonis*: qui singulorum in electione, propria distinguens officia, vota requirit civium, testimonia Populorum, honoratorum arbitrium, electionem Clericorum, & denuò postea, subscriptionem Clericorum, Honoratorum testimonium, Ordinis, & Plebis consensum. Hoc enim potissimum tunc agebatur, ut inuitæ Plebi non daretur Episcopus. Non tamen sic, ut cogentur Episcopi admittere quemcumque Plebs postulasset; ut patet *ex Can. 1. & 2. Græcarum Synod. à Martino Bracarensi collectarum, & ex dicta Cælestini Epistola, & Stephani Papa decreto 68. dist. cap. Nasse.* Sed si quem petisset contra statuta Canonum: denuò, & sæpius conuocari solitos, Clerum, & Plebem, donec concordarent in idoneum quempiam, colligere est *ex epist. Gelasij Papa ad Philippum, & Gerontium citata à Gratiano, dist. 63. c. Plebs*, Si qua autem contradictio quorundam oboriretur, discutiebantur primò Personæ contradicentes: & tum demum, si vera non essent, quæ obicerentur, ordinabatur Episcopus, uti constat *ex Canon. 40. Concil. Carthab. 3.* Si denique nec ita fieret concordia; interponebat suam authoritatem Archiepiscopus; & quem ille probasset, pro Episcopo habebatur. Neque verò hæc sufficiebant; sed accedere præter ea debebat consecratio, siue (quam vocat Cyprianus) ma-

nus impositio, per Episcopos, qui conuenerant; quos ut minimum duos esse oportebat; uti ex Canonibus satis superque manifestum est. Hucusque Pamelius eruditè, ut semper solet. Sed ex dictis verbis oritur difficultas.

RESOL. III.

An populus in electione Episcoporum, olim aliquando haberit ius eligendi, & suffragandi?
Et secundum aliquos affirmatiuè responderetur? Ex p. 10. tract. 1. Ref. etiam 3.

§. 1. Præter Pamelium, ubi supra affirmatiuè respondet Pater Valquez in 3. part. D. Thomæ tom. 3. disputat. 144. cap. 5. num. 53. & ex multis magis amplè probat hoc Michael Ranssell, in *hist. Iuris Pontif. lib. 2. cap. 1. num. 20.* ubi sic ait: Quidam tamen distinguunt, ut electio esset Cleri, consensus Populi. Quò pertinere videtur, quod dixit D. Cyprianus, ut ordinationes fierent ab Episcopis Plebe præfente, quæ singulorum vitam plenissimè nouit, & vniuersiusque actum de eius conuersatione perpexit; sic coram omni Synagoga iuebatur Pontifex constitui: & D. Paulus præcipiens Timotheo, quos ordinare deberet Episcopos: oportet, inquit, & illos habere bonum testimonium ab his, qui foris sunt, id est Laicis. Quæ videntur innuere, opus esse, ut approbet electum suo testimonio Populus. Quod Stephanus Papa confirmauit, dicens: Sacerdotum est electio, & fidelis Populi consensus est adhibendus, quia docendus est populus, non sequendus. Et Gaudridus Abbas solis Clericis licitum esse, inquit, eligere, & consecrare Episcopos; cæteris duntaxat petere. Ac Sardicensis Canon, Si Populi conuenerint, & petant sibi Rectorem; satisfaciendum eis esse, ait: ut veniant ex vicina Prouincia Episcopi, & ordinent Episcopum. Sed profectò ubique, adhibitus fuit ad electionem populus; plenissima eius fuerunt de creatione Episcopi suffragia; aded ut etiam præualeret contra Clerum. Quod liquet exemplo Simeonij, quem populi vox Sedi Constantinopolitanæ præfecit; & obtinuit, ut præferretur Philippo, quem Clerus petebat. Et si aliquando ea forma neglecta est; minus grate accepti fuerunt Pontifices aliter electi, vel profus repudiati atque etiam interfecti: cuiusmodi exemplum est in Historia Nicephori; & Liberatus in Breuiario refert in Ecclesia Alexandrina, Schisma ex eo quòd populus Graianum vellet; Clerus verò, suafu Theodoræ Augustæ, Iustiniani I. vxoris, Theodosium; aded ut etiam si Graianus in exilium missus fuerit; eum tamen Episcopum agnouit populus: & coactus fuerit Theodosius Verbe cedere. Et ante hæc tempora D. Augustinus scripsit, se operam dedisse seditioni sedandæ in Ecclesia Milevitana, ob id excitatæ, quòd prædecessor sibi successorem designauerat, de Cleri solummodo sententia, non aduocata Plebe, ac ne id contingeret in Hipponensi Ecclesia curauit, ut Clero, & populo probaretur Eradius, quem post se relinquerebat. Denique tantopere probata est ea eligendi ab vniuerso populo, id est Clericis & Laicis, forma, ut pluribus Synodis Prouincialibus, atque etiam Romanis, ac Decretis Summorum Pontificum sancita fuerit, cum clausula etiam irritante; videlicet, ut præoneretur omnibus, quem Cleri, plebisque consensus concorditer postulasset; & nullus, inuitis, ac nõ petentibus, ordinaretur: sin aliter, ordinatio esset irrita: ne ciuitas Episcopum nõ optatū aut cõtemneret aut odiret; sic Leo I, & ante illum Cælestinus I. Nul-